

LU

EMMA

PA

PUIKKONEN

US

WSOY

EMMA PUIKKONEN

A series of three horizontal, wavy, light gray lines that overlap and pass behind the letters of the word 'LU'.

LU

A series of three horizontal, wavy, light gray lines that overlap and pass behind the letters of the word 'PA'.

PA

A series of three horizontal, wavy, light gray lines that overlap and pass behind the letters of the word 'US'.

US

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

HELSINKI

© EMMA PUIKKONEN JA WSOY 2019

ISBN 978-951-0-43626-4

PAINETTU EU:SSA

Sisälllys

OLIPA KERRAN II

JÄÄ 17

MINÄ PELASTAN SINUT 23

KUOLEMA KORVAN TAKANA 45

VALKOINEN TALO JÄRVEN RANNALLA 55

ILULISSAT, VALAAT NOUSEVAT 63

KAIKKI MUN MAAILMAT 71

Rahim: Tyttöjen päivä 87

NYT ON HARVOIN 107

JÄÄ 125

LUMITIMANTIT 131

JÄÄ 139

SUOJA 149

Tuuli: Viisi tapaa piiloutua zombiyökkäykseltä 181

OLIPA KERRAN 195

JÄÄ 199

George: Me pidetään valot päällä 205

JÄÄ 219

JÄÄKARHUPEITTO 225

PUUT PUHUVAT 249

Lia: Jään tähän yöksi 283

LUPAUS 291

KUN SEELA on kuusivuotias, hän pyytää, että tulen hänen viereensä makaamaan ja hengittämään kun hän nukahtaa. Hän on kietonut peiton tiukasti ympärilleen, hän pelkää laavaa ja zombeja ja kuolemaa.

Ja samalla kun maapallo kiertää akselinsa ympäri, menevät lapset eri puolilla maailmaa nukkumaan. Seelan hengitys tasaantuu, pallo nitisee ja kääntyy, pimeä laskeutuu maanosien ylle ja tunti tunnin jälkeen lapset joka puolella painavat päänsä sänkyihin, alustoille ja kaduille ja kääntävät kasvot kohti öistä valoa.

Kun Seela on nukahtanut, minä nousen hiljaa ja peittelen hänet, isät ja äidit peittelevät tyttöjään ja poikiaan, lapsista toiset torkkuvat istualtaan, jotkut nukahtavat katulamppujen valoon pahvisuojan tai muotonsa menettäneen makuupussin kanssa. Lapset nukkuvat pinnasängyissä ja hostellihuoneiden sohvilla ja hiekkarannoilla, he nukkuvat satoja vuosia vanhoissa linnoissa ja pilvenpiirtäjien ylimmissä kerroksissa. Nukkuvia lapsia on lentokoneissa ja laivoissa, teltoissa, junissa ja autoissa, jotka on pysäköity ilmaiselle 24-h-parkkipaikalle. Seela hengittää raskaasti, he kaikki hengittävät.

Maapallo pyörähtää kohti pimeää puolta, lapset vaipuvat uneen ja heidän kasvonsa siliävät ja vartalonsa rentoutuvat. He näkevät unia, joissa lentävät ja

kääntyvät polulla uuteen suuntaan, halaavat koiraa tai puhaltavat jättiläiskakusta kynttilät. He heräävät painajaisiin, joissa kylmä sininen käsi tunkeutuu ihon läpi puristamaan sydäntä niin lujaa, että se tursuaa sormien välistä, tai lattia yhtäkkiä vajoaa alta. Lapset rutistavat syliinsä unilelun tai rätin, kääntävät kylkeään ja huokaavat unista höyryä.

Ja jossakin täällä, ovensuussa ja varjoissa, seisomme me, vanhemmat. Heidän valonsa ei mene hukkaan, me näemme sen kyllä, sen himmeän hohteen, joka heistä loistaa. Me erotamme heidän asentonsa, miten he nukkuvat kädet levällään kuin mikään ei voisi heitä vahingoittaa, kuin he olisivat valmiit putoamaan vapaasti, ilman pelkoa.

Keitän teetä ja valmistaudun nukkumaan, ihmettelen sitä, miten Seelaa ei ennen ollut ja nyt on, miten kummallisen todelliset hänen kätensä ja jalkansa ovat, miten oikeaa hänen kehonsa paino on.

Me olemme vanhempia, meillä on ryppyjä ja harmaita hiuksia, olemme lähempänä kuolemaa ja tiedämme enemmän kuin he: tiedämme millaisia yhteyksiä asioiden välillä on, tiedämme mitä on päättää itse mitä ostaa ja syö, millaista on opetella joku työ ja yrittää tehdä sitä, millaista on olla niin väsynyt, ettei jaksa ajatella loppuun asti. Tiedämme, mitä on hävetä sen takia, kuka on. Tiedämme, mitä on tuntea voimattomuutta heidän tähtensä, katsoa eteenpäin, tulevaisuuteen, joka katoaa sumuun.

Me seisomme tässä, jalanpohjat juurtuneina maahan ja tiedämme, mitä tulevaisuudesta on ennustettu. Jää sulaa, tuuli voimistuu, vesi nousee. Jokin meissä käpertyy kasaan kun katsomme heitä. Jokin meissä ulvoa, sanat eivät erotu, mutta ääni jatkuu ja jatkuu ja jatkuu.

Näemme merkkipaalun, kolmekymmentä vuotta tai viisikymmentä, sitä pidemmälle me emme voi jatkaa heidän rinnallaan, sitä pidemmälle heidän on kuljettava yksin.

Muistan miltä Seelan paino tuntui sylissäni kun hän oli pieni. Muistan miten hänen nenänsä pilkisti peiton alta kun hän kietoi sen ympärilleen tiukaksi kääroksi painajaisia vastaan. Minä pelastan sinut, olen luvannut. Ja miten vähään pystyn: olen täällä ja ajattelen, siinä kaikki.

Istun ja kitken. Edellisen yön kosteus tekee mul-
lasta lempeän ja työ on helppoa. On aamu, aurinko paistaa vielä vinosti, minulla on Seelan vanha lippis suojaamassa päätä. Keväinen maa on viileä mutta työ lämmittää, pyyhkäisen hikeä otsalta. Välillä kitken kyykyssä, välillä laskeudun maahan, koska jalkani ovat puutuneet. Käteni toimivat jo melkein automaattisesti, sormet tunnustelevat rikkakasvin juurta ja vetäisevät. Toisinaan rikkaruoho lähtee liikkeelle vain keveästi vastaan haraten, pitkät juuret kokonaisina. Toisinaan kasvilla on maasta tiukka ote, se ei irtoa vaikka nyin, minun täytyy nousta, iskeä talikolla multaan, kohot-

taa paakkuja hieman ilmaan ja irrottaa juuria maan syvyyksistä.

Kahdeltatoista syömme hoitajien tuomaa lounasta: uusia perunoita, tomaattikastiketta ja salaattia. Vältän katsomasta ketään, niin on paras, olen huomannut, että alkaa pelottaa jos katson ihmisiä. Iltapäivällä on tarkoitus kulkea läpi koko palstapuutarhan ojat, raivata ne liejusta ja oksista ja tarkistaa, että kallistukset kulkevat oikeaan suuntaan. Huomisesta en vielä tiedä, me sovimme työt päivä kerrallaan.

Olen kuntoutuksessa. Kaivan maata niin, että kynsieni alla on aina mustat rannut. Teen työtä ja annan ajatusten liikkua. Kerään ruuaksi aivan pieniä kevään nokkosia ja vuohenputkia, istutan papuja, perunoita ja lehtikaalin taimia, jotka joku on minulle valmiiksi kasvattanut. Sain taimet hoitajalta aamulla, ne ovat pienissä pahvisissa purkeissa. Teen työtä ja ajattelen Seelaa ja Robertia, mietin mitä kaikkea en muista.

OLIPA KERRAN

ME ISTUMME autossa, kun hän alkaa kertoa satua tytöstä. Hän on ehkä viisi- ehkä kuusivuotias, en muista tarkasti täältä käsin. Hän istuu turvaistuimessa etupenkillä ja hinkkaa etusormiaan, jossa on laastarin jäljiltä tummat reunat.

Kerronks mä sadun? Äiti mä kerron sadun. Oli kerran yks tyttö. Sillä oli hiukset kultaset ja ne meni vähän helposti takkuun, ne valu sen olkapäillä ja melkein jalcoihin asti. Niin kun putous. Se tykkäs vahtokarkeista ja pizzasta ja siitä, miltä koirien hengitys haisee, sellaselle makeelle ja vähän kakalle. Joskus se tyttö pureskeli hiustensa latvoja mut ei usein. Joskus se näki zombipainajaisia mut aina se heräs.

Minä kysyn kysymyksiä.

– Kai sitä joku lohdutti?

– Sen äiti.

– Ja se kerto että se on turvassa.

– Mut se äitiki kuolee joskus. Ja siksi sillä oli sielussa suru.

Seela kääntää alahuulen alaspäin ja katsoo minua.

Kotona kirjoitan Seelan ruutuvihkoon sen mitä hänen tarinastaan muistan. Pyydän häntä kuunte-

lemaan ja luen ääneen, hän korjaa, että ei noin, lisää timantit hiuksiin ja vaihtaa pizzan spagettiin koska ei enää pidäkään pizzasta. Kun puoli vuotta myöhemmin ajamme kaupunkiin, hän alkaa kertoa tarinaa uudelleen.

Sillä työllä oli äiti, jolla oli yhdet kumisaappaat ja yhdet korkokengät ja kahdet tavalliset. Äiti ajo autoo.

Seela kikattaa. Hän kertoo minusta, ja se naurattaa. Hymyilen ja puristan rattia, minulla on ajohanskat kädessä.

Ja sen äidin naama meni ruttanaan kun se oli vihanen ja sen auton lattioille tippu monta kerrosta keksipaketteja ja banksukuoria niin, että sen jalkoja ei melkein näkynyt sieltä.

Iltsin äiti silitti aina sen glitterihiuksia, sen tytön, ja ajatteli sitä, että aaaa, miten ihmeellinen se tyttö oli. Se herätti sen tytön ja kysy:

– Tiiätkö kuinka paljon rakastan sinua?

Ja tyttö sano unissaan, se ei ees heränny:

– Joojoo. Tiedäntiedän.

- Onks toi me?
- Ehkä. Voi olla tai sit ei.
- Sä aina nukut kun mä kysyn sulta tollasia.
- Joo sä aina silloin just.
- Missä ne asu?

Seela katsoo ulos ikkunasta, ohi vilistäviä kuusia ja hakkuuaukeita. Tämä on viimeisiä satuja, joita merkitsen muistiin, pian hän oppii kirjoittamaan ja alkaa sommitella tarinoita yksin, ne lyhenevät ensin ja sitten pitenevät taas, kun hän saa haltuun uuden välineen, lyijykynän, joka tuskastuttavan rauhallisesti piirtää kuvioita paperiin, niin syväälle, että kynän terän paino uurtaa paperiin vaon.

Hän nojaa päätänsä auton ikkunaan ja kertoo.

No ne tyttö ja äiti asu maalla, sellasessa talossa jonka ympärillä oli metsä ja järvi. Jos meni puun alle ja kuiskas et vihree vihree, ni pääs piiloon eikä kukaan löytänyt.

Olemme syöneet kaikki karkit. Seela haukottelee.

– Emmä keksi enempää.

Ohitamme kohdan, jossa vesi on tulvinut moottoritien päälle, toinen kaista on suljettu, isot pumput huristavat vettä putkia pitkin syvemmälle metsään. Ilmasto muuttuu, lukee lehdissä, tiet ovat menossa huonoon kuntoon, sataa, jäätyy, sulaa, sataa ja me kaikki pidämme varmuuden vuoksi nastarenkaita, nastat painuvat märkään asfalttiin, tie lohkeilee ja sen pohja rutistuu kasaan. Seela kokeilee karkkipussia ja huomaa, että se on tyhjä.

Tai arvaa mitä? Siinä maailmassa puut ja kasvit alko kasvaa ihan hirveetä vauhtia, puut ja kukat

*meni talon ikkunasta sisään ja ihan kaupungeissakin
autojen pakoputkista ja ihmisten läpi poks. Poskista
ja käsistä ja pepusta sisään. Poks poks.*

Hän on hetken hiljaa, tuijottaa tarkasti pimenevään maisemaan, kuusia joiden mustat varjot muistuttavat tien ylle kumartuvia ihmisiä. Sitten hän huokaa, sulkee silmänsä ja toteaa kuivasti:

Loppu.

JÄÄ

JÄÄN KESKELTÄ kuuluu vaimeaa solinaa. Kuin jossain olisi vesipuisto mutta ei lapsia, ajattelee Robert ja kohentaa repun olkaimia parempaan asentoon. Tummalla karstalla peittynyt jää jatkuu joka suuntaan eikä vettä näy. Solina kuuluu lempeänä niin, että suuntaa on vaikea päätellä. Robert kallistaa päätään ja kuuntelee: pehmeä ja keveä ääni. Helmeilevä? Ehkä. Lohdullinen.

Robert seisoo jäätiköllä, pari sataa metriä teltoilta, jotka pystytettiin juuri äsken. Jään äänestä hän muistaa isän, oikeastaan muistaa äänen, joka soi raunioilla lähellä Birminghamia. Hän oli mennyt isän kanssa päiväretkelle vanhaan roomalaiseen kylpylään. Jossain kivikasojen alla oli piilossa kaiuttimia, joista kuului veden huminaa ja leikkivien lasten kiljuntaa. Ääni soi kivien päällä ja lomassa, kuin lapset olisivat olleet jonkin rykelmän takana räiskyttämässä ja kiljumassa, kuin vesi olisi virrannut jossain aivan lähellä eikä tuhansien vuosien päässä. Päivä oli aurinkoinen, ruoho neliskulmaisten raunioiden välissä leikattu tarkasti lyhyeksi. Jos tuhansia vuosia sitten paikoilleen asetetun kiven päälle laski käden, se tuntui lämpimältä. He olivat isän kanssa kävelleet hiljaa, mitään juttelematta, kaukaisen kohinan ja lasten kikatuksen lomassa. Isä ei ollut halunnut lähteä pois, paikassa oli taikaa, hän sanoi.

Robert oli yrittänyt selittää, miten tämä oli taideteos, muinaisten leikkien kaiku. Isä oli nyökkäillyt ja taput-
tanut kiveä. Haluan vielä ajatella näitä kaikuja vähän.

Neev tulee Robertin viereen kuuntelemaan, hänen saappaistaan lähtee tasainen rouskutus kun hän kävelee jäällä. Mies osoittaa kädellään kohtaa maisemassa, Robert erottaa vain likaista valkoista, ylös ja alas kumpuilevia muotoja. Neev on ollut täällä jo monta kertaa.

– Tuolla.

Jäällä kulkeminen on hidasta. Robertilla on repussa äänitysvälineet, hiki puskee ihon pintaan pelkästä kävelystä. Tuulee. Hetken kiipeämisen jälkeen Robertkin näkee sen. Jäätikön keskellä ryöppyää joki, joka kaivertaa reittiä jäähän. Turkoosinsinisenä ja välkehtivänä vesi pulppuilee eteenpäin, se näyttää likaisen jäänpinnan keskellä puhtaalta, kaartelea ja kiemurtelee kuin vesiliukumäki. Robert hengittää ulospäin, joki on niin heleä.

Hän tunnustelee jokaisen askelen erikseen. Näin lähellä vettä jää saattaa sortua. Pitäisi laittaa valjaat ja varmistusköydet, tutkijat olivat pitäneet hänelle ja toimittajalle esitelmän jäällä liikkumisesta ennen tänne tuloa. Robert huokaa ja alkaa kaivaa repusta valjaita ja jääruuvia.

Päästyään joenpenkereelle hän ottaa repun pois selästä ja kaivaa välineet esiin, vetää teleskooppipuomin auki ja kiinnittää mikrofoniin siihen. Hän laskee puomin alas ja käynnistää nauhoituksen. Kuulokkeet painavat korvia. Penkereen vierellä lumi on kuin

likaista pitsiä, pieniä tummia kuoppia ja lammikoita täynnä. Neev on näyttänyt Robertille kuvia kryokoniittista. Pienissä kuopissa on nokea Pohjois-Amerikan metsäpaloista ja tehtaista sekä levää, jonka määrä kasvaa sulan veden lisääntyessä. Koska lumi on mustaa, se ei heijasta valoa vaan imee sitä puoleensa.

Kädet väsyvät hiljalleen, puomi on niin jyrkässä kulmassa alaspäin. Äänittäessään Robert sulkee silmänsä ja uppoutuu solinaan, kuvittelee veden matkan keskeltä jäätikköä tähän pisteeseen, tuhansia vuosia, jotka vesi on ollut jäässä, miten se nyt pulppuaa ja ääntelehti, kiemurtaa ja maukuu lähtiessään liikkeelle kohti rannikkoa ja valtamerä.

VÄKEVÄ ROMAANI ÄIDINRAKKAUDESTA, MUUTTUVASTA POHJOLASTA JA IHMISISTÄ, JOITA PELKO JA ROHKEUS YHDISTÄVÄT

”Vaikka sinä olisit palavassa talossa
tai uppoavassa laivassa, minä tulen
ja pelastan sinut.”

Kun Rinna on lapsi, isä antaa hänelle lupauksen.
Lupauksen tulevaisuudesta Rinna haluaisi antaa myös
tyttärelleen Seelalle. Ilmastonmuutoksen todellisuuteen
heräävässä maailmassa Rinna ei enää tiedä, mitä
hänen olisi tehtävä, jotta voisi pitää sanansa.
Samalla kun Rinna koettaa varustautua tulevaan,
hänen veljensä Robert lähtee kohtalokkaalle matkalle
Grönlannin sulaville jäätiköille.

www.wsoy.fi

84.2

ISBN 978-951-0-43626-4